

В. В. Кобильник,
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
заступник директора з НВР
Садківської ЗОШ I- III ступенів Житомирського району
e-mail: k_vito4k@mail.ru

Особливості застосування інноваційних підходів до управління ЗНЗ

У статті проаналізовано сутність та особливість інноваційних підходів до управління загальноосвітнім навчальним закладом, визначено основні підходи інновацій в освіті. Виокремлено та дано ґрунтовну характеристику процесуальному, логіко – інформаційному, системному, синергетичному підходам. Розкрито суть системи управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів.

Актуальність теми дослідження обумовлена змінами, які відбуваються в системі загальної середньої освіти України, поступовим впровадженням інновацій, які розглядаються як перспектива розвитку.

Одним із вагомих чинників забезпечення якісної освіти є ефективний процес управління школою, який сьогодні потребує кардинальних перетворень. У законодавчих та нормативних документах (Закон України «Про Освіту» [6], Національна доктрина розвитку освіти в Україні в ХХІ ст. [7], та ін.) визначено стратегічне завдання з цього приводу – забезпечити перехід від традиційної до державно-громадської форми управлінської діяльності [9]. Саме тому виникає потреба у пошуку нових підходів, форм і змісту процесу педагогічної діяльності, що можливе при здійсненні якісно нової управлінської діяльності, яка ґрунтується на засадах інновацій. Інноваційні процеси реалізуються як системний комплекс зміни цілей, змісту, методів, форм, засобів діяльності, що характеризуються такими ознаками: новизною, високою ефективністю.

Метою статті є вивчення та аналіз інноваційних підходів для застосування їх в управлінні ЗНЗ.

Завдання статті: виокремити особливості інноваційних підходів до управління ЗНЗ.

Питанню управління закладами освіти присвячено багато наукових досліджень. Загальні положення теорії управління висвітлені у працях М. Альберта, А. Маслоу, Ф. Тейлора, А. Файоля, та ін.; теоретичні нароби з питань процесу управління ЗНЗ знайшли відображення у В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Маслова, П. Третьякова, Н. Островерхової, В. Пікельної та ін.; теорія і методика моделювання процесу управлінської діяльності характеризується В. Масловим, В. Пікельною, Т. Рожною, Б.Ренькас та ін.

Грунтовні дослідження, присвячені проблемі інноваційних підходів до управління освітою, належать Г. Єльніковій, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, В. Пекельній та ін. [2].

Незважаючи на значну кількість публікацій з системного управління ЗНЗ, на сьогодні недостатньо розроблені технології інноваційної управлінської діяльності керівника ЗНЗ, не вистачає видань практичного характеру, що сприяє гальмуванню обміну досвідом з управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті дослідження важливою особливістю інноваційного підходу в управлінні ЗНЗ (закономірності, принципи, види, функції, методи, форми) виступає правильне розуміння змісту науки про управління [1,4].

Під терміном «інновації» - розуміються значущі й системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив і нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти й позитивно впливають на її розвиток.

Стосовно управління ЗНЗ «інновація» означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи управління, в навчально-виховний процес; в організацію спільної діяльності директора ЗНЗ та, педагогічного та учнівського колективів.

Управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів передбачає глибокий аналіз та оцінку введення керівником управлінських інновацій, створення сприятливих умов для їх результативного застосування.

До сучасних підходів управління загальноосвітнім навчальним закладом відносять: процесуальний, логіко – інформаційний, системний, синергетичний.

Значною віхою в розвитку управлінської теорії був і є процесуальний підхід. Сутність цього підходу полягає у визначенні управління процесом, у якому діяльність, що спрямована на досягнення цілей організації, розглядається як сума взаємопов'язаних дій – функцій управління, а кожна з функцій є комплексом однорідних (елементарних) дій, операцій, процедур [10].

Засновник процесуального підходу А. Файоль виділив п'ять функцій, які реалізуються в управлінській діяльності: планування, організація, розпорядництво, координація, контроль [11].

Логіко-інформаційний підхід широко застосовується в процесі управлінської діяльності керівника, у розумовій, пізнавальній (творчій) діяльності, плануванні, аналізі, дослідженні, підвищення кваліфікації, самоосвіті, виробленні стратегії, а також у підготовці рішень технічної діяльності, що пов'язана з використанням інформації.

В управлінні ЗНЗ логіко-інформаційний підхід відіграє провідну роль, оскільки ґрунтується на таких принципах:

- існування знань предмета теорії управління;
- залучення педагогів до системи управління закладом, необхідність забезпечення їх інформацією для розв'язання

проблемних ситуацій, створення умов для висловлення здогадок, гіпотез, прогнозування як відповіді (знання) так і структури (послідовності) висловлення;

- формування інтелектуального потенціалу педагогічного колективу за рахунок таких функцій пізнавальної та управлінської діяльності, як описування та пояснення, які вимагають обґрунтування зв'язків різного роду: причинно-наслідкових та структурно-функціональних;
- залежність з'ясування завдань розвитку навчального закладу, як відкритої гуманітарної системи від використання способів наукового пізнання – аналізу, синтезу, узагальнення, дедукції, моделювання, систематизації, класифікації, розумового експерименту.

У сучасній теорії управління особливе місце займає системний підхід, який передбачає свідоме і планомірне управління. Встановлюються зв'язки між сферами управління, висувається головна мета, відповідно до якої формуються частинні, проміжні завдання, накреслюються шляхи і терміни їх виконання, розподіляються наявні резерви, виділяються засоби, організується робота, здійснюється контроль. Схематично системний підхід можна подати у вигляді такої ланки: мета - ресурси - план - рішення - реалізація - контроль.

Школа, як керована система, складається з двох підсистем: керівної і керованої. До складу керівної підсистеми належить директор, його заступники; до складу керованої - вчителі, учні, лаборанти, технічний персонал. Успіх управління при системному підході залежить від:

- планування роботи школи, правильного визначення, ранжирування за ступенем важливості завдань навчально-виховного процесу;
- розстановки кадрів і встановлення зв'язків між підсистемами і управлінням цими зв'язками;
- налагодження системи оперативної інформації всередині школи і ефективності зворотного зв'язку;
- глибини та всебічності педагогічного аналізу і своєчасної допомоги з метою попередження і найшвидшого усунення недоліків;
- створення умов для впровадження наукової організації праці (НОП) у практику роботи всіх співробітників і учнів;
- наявності необхідного психологічного мікроклімату в колективі;
- кваліфікації і досвіду керівників школи і системи підвищення педагогічної майстерності та професійної підготовки вчителів [8].

На сьогоднішній день теорія менеджменту все більше надає перевагу синергетичному підходу. Основною якісною характеристикою якого є «самоорганізація» школи. Адже методологічна складова управління, що базується на класичній управлінській науці, перестала відповідати сучасним ускладненим умовам управління школою. Причини виниклих труднощів управління ЗНЗ полягають у тому, що темп соціокультурних змін у ХХ ст.

став помітно обганяти швидкість модернізації експліцитних теоретичних моделей. Соціальна реальність змінювалася швидше, ніж можливості її теоретичного відображення [3].

Самоорганізація є характерною для будь-яких процесів розвитку. Говорячи про управління загальноосвітнім навчальним закладом як освітню систему високого рівня, цей процес можна розглянути, як забезпечення умов для саморозвитку кожної підсистеми на основі діагностики, моніторингу, упровадження інноваційної діяльності. Таким чином сутність синергетичного підходу полягає у виявленні й пізнанні закономірностей, які керують процесами самоорганізації в системах різного походження.

Провідними принципами є: самоконтроль, соціальність, індивідуальність, універсальність, гуманітаризація і гуманізм, самоорганізація та саморозвиток [5].

Висновки. Проаналізувавши різні підходи до управління, можна зробити висновок, що не існує для всіх єдиного, чітко визначеного найкращого підходу до управління загальноосвітнім навчальним закладом. Наукові дослідження в галузі освітніх інновацій не в повній мірі досліджують специфіку управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів. Тому, формуючи систему управління, потрібно утворювати комплекс з наукових підходів, який відповідав би сучасним умовам та завданням освіти України. Наразі дане дослідження не вичерпує себе, а ставить за мету у подальшому вивчення сучасного стану управління ЗНЗ на засадах інноваційних підходів.

Список використаних джерел та літератури

1. Даниленко Л. І. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці / Лідія Іванівна Даниленко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. праць / ред. кол. : Л. І. Даниленко (гол. ред.) [та ін.]. – К., 2000. – С. 6-12.
2. Дзвінчук Д. І. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство: навч. посіб. / Дзвінчук Д. І. – К.: Нічлава, 2003. – 240 с.
3. Дослідження парадигм підходів до управління стратегічними змінами на підприємствах [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://google.ru/url/>.
4. Єльнікова Г. В. Новий погляд на управління загальною середньою освітою / Галина Василівна Єльнікова // Імідж сучас. педаг. – 2001. - №3/4. - С.28-30.
5. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. / Зайченко І. В. – К. : Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
6. Закон України «Про освіту». – К., 1996».
7. Національна доктрина розвитку освіти в Україні - К., 2001.
8. Педагогіка. І. Зайченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/14351021/>.
9. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.:К. І. С., 2003. – 207 с.

10. Сучасні новітні технології управління. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com.ua>.

11. Хриков Є. Н. Методологічна функція законів та закономірностей педагогічної науки у історико – педагогічних дослідженнях // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 40. – Херсон: ХДУ, 2005. – С. 37-42.

V. Кобильник

***Особенности применения инновационных подходов к управлению
ОУЗ***

В статье проанализированы сущность и особенность инновационных подходов к управлению общеобразовательным учебным заведением, определены основные подходы инноваций в образовании. Выделены и дано основательную характеристику процессуальному, логико - информационному, системному, синергетическому подходам. Раскрыта суть системы управления ОУЗ на основе инновационных подходов.

V. Kobylnyk

***Features of the application of innovative approaches
the management of CEI***

The article analyzes the nature and features of innovative approaches to the secondary school management, the main approaches to innovations in education are defined. Procedural, logical-informative, systematic and synergetic approaches are singled out and thoroughly described. The essence of the secondary school management based on innovative approaches is disclosed.